

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

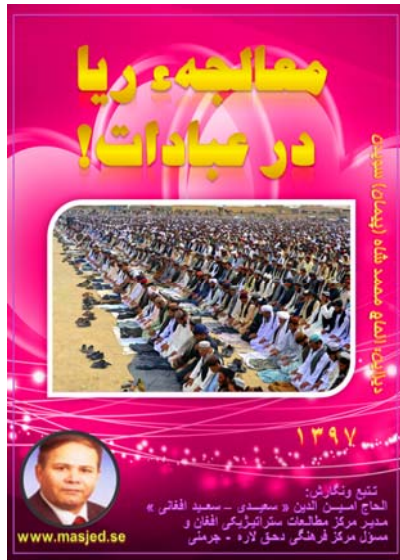
مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی-سعیدافغانی
۲۷ اکتوبر ۲۰۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

معالجه ریاء در عبادات!

۱

عبادت اسم جامعی است که تمام آنچه را که پروردگار با عظمت ما دوست می دارد و به آن خوشنود می گردد، در بر می گیرد اعم از عقاید و اعمال قلوب و اعمال جوارح و همه اعمالی که بنده به نیت قربت الهی اجراء نموده و مسلمان را به الله (ج) نزدیک می سازد.

بنابراین همه آنچه که خداوند در کتابش قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم مشروع قرار داده در تعریف عبادت داخل است.

عبادات انواع مختلفی دارند، بعضی از آنها عبادات قلبی اند، مانند ارکان ششگانه ایمان، ترس، رجاء، تَوَكُّل، رغبت، رهبت و غیره، و بعضی عبادات ظاهری اند، مانند: نماز و زکات، روزه و حج.

اساساً عبادت الله تعالی بر سه اصل و اساس استوار اند:

محبت ، ترس و رجاء (امید)

و علماء این سه اصل را مانند به پرنده ای تشبیه نموده و می فرمایند که : سر آن محبت است، و دو بالش مانند ترس و رجا (امید) اند، پس اگر محبت در عبادت خداوند در کار نباشد، عبادت باطل است، چنانچه پرنده بدون سر باشد و اگر ترس و امیدش به خداوند برابر نباشد، مانند پرنده پر و بال شکسته است که هر بالای که شکسته باشد به همان طرف کشیده خواهد شد و توازنش را از دست می دهد.

و خداوند متعال این سه اصل را چنین بیان فرموده است: «**أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ**» (سوره الإسراء: ۵۷)

«آن کسانی که کافران آنان را می‌پرستند، خود به‌سوی پروردگارشان تقرب می‌جویند و به رحمت وی امیدوارند و از عذابش می‌ترسند چرا که عذاب پروردگارت همواره در خور پرهیز است»
و خواستن وسیله طلب کردن عبودیت و محبت خداوند است و کسی که محبت خداوند داشته باشد با عمل صالح به او نزدیک می‌شود و ترس از او سبب ترک مصیبتش می‌شود.

و محبت اصل و اساس اخلاص است و عبارت است از تذلل در برابر خداوند و تعظیم او، و ترس واقعی از خداوند اینست که بنده را از ارتکاب محرمات و گناه باز دارد و رجاء (امید) به خداوند آن است که اگر عبادت خداوند را انجام دهد امید آن داشته باشد که خداوند از او قبول می‌کند و پاداشش دهد، و اگر گناه کند و توبه کند، امید آن داشته باشد که خداوند توبه اش را می‌پذیرد و او را می‌بخشد و علماء اجماع کرده اند که رجاء بدون عمل مفید نیست و اگر کسی طاعت خداوند نکند و کارهای نیک انجام ندهد و سپس به خداوند امید داشته باشد که او را زیر رحمت خویش قرار دهد و یا این که او را ببخشد، به این آرزو و غرور و سفاهت می‌گویند و منفعتی برای او نخواهد داشت و رجاء و امید داشتن به خداوند مانند کسی است که مثلاً دانه ای بکارد و اسباب رویش آن را فراهم سازد و سپس به خداوند امید داشته باشد که رشد کند و ثمر دهد، ولی آرزو و غرور داشتن مانند کسی است که بدون کاشتن بخواهد درو کند و محصول بر آورد کند که هرگز نخواهد کرد.

ریاء چیست؟

کلمه «ریاء» از «روئت» مشتق شده و به معنای «تظاهر کردن به نیکی، دورویی و نفاق و انجام کار صرف برای نشان دادن به دیگری آمده است.»
شخصی ریاکار سعی و کوشش به خرج می‌دهد، هر کاری را که انجام می‌دهد آن را به رخ دیگران بکشد تا مورد تشویق و تکریم قرار گیرد.

علماء در تعریف ریاء می‌فرمایند که: **ریاء عبارت است از تظاهر منافقانه به کاری نیک است.**

همچنان علماء در تعریف ریاء می‌افزایند که ریاء عبارت است از: تظاهر و نشان دادن به غیر می‌باشد، یعنی تظاهر منافقانه به کاری نیک و این بدین معنی است که یک شخص عمل خوبی را انجام می‌دهد و هدف و مقصد آن باشد که به این عمل تظاهر کند، و خود را برای مردم و اجتماع شخصی خوبی معرفی بدارد و در نهایتش عملش برای تقرب رضای پروردگار نباشد و در این تظاهر عبادتی می‌خواهد اهداف دنیوی را در نظر گیرد و بالای جامعه فخر فروشی کند. ولی نام ریاء در اصطلاح شرعی، مخصوص است به این که انسان در انجام عبادات، اهداف دنیوی را قصد داشته باشد.

از تحلیل برخی علمای اخلاق چنین استفاده می‌شود که ریاء صرفاً اختصاص به اعمال عبادی نداشته و شامل سایر افعال غیر عبادی انسان نیز می‌گردد.

پروردگار با عظمت ما با زیبایی خاصی در این مورد می‌فرماید: **«لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَ الْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ»** (آیت ۲۶۴ سوره بقره) (صدقات خود را با منت گذاشتن و اذیت باطل نکنید. مثل آن کس که مال خویش برای تظاهر به مردم خرج می‌کند که عمل چنین شخصی باطل است.)

شخص ریاکار می‌خواهد با نشان دادن اعمال و کارهای نیک می‌خواهد نوعی از اصطلاح اعتبار و منزلت را کسب کند. و اگر عبادتی انجام می‌دهد یا اقدام به کار خیری و عمل صالحی می‌کند، هدفش این است که مردم را از کار خود آگاه سازد، تا بدین ترتیب در بین مردم مورد احترام و ستایش قرار گیرد.

در مقابل ریاء «**اخلاص**» قرار دارد که عبارت است از خالص کردن قصد و نیت برای خداوند متعال و خالی کردن نیت از غیر الله و این که همه کارها فقط و فقط برای اطاعت امر پروردگار و کسب رضای الهی انجام شود.

احتیاط باید کرد :

ریاء خصلتی ناپسند است و در برخی از اوقات چنان پنهان و آرام در وجود انسان رخنه و نفوذ می کند که خود انسان هم نمی فهمد و متوجه آن نمی شود و چه بسا سال ها عمل ریائی انجام دهد و تصور کند که برای خدا عمل کرده است.

تذکر قابل دقت و ضروری :

نکته مهم این که نباید اشتباه کنیم که در بسیاری از موارد واقعاً انجام کاری به صورت آشکار ریاء نیست، بلکه انجام وظیفه است، ولی شیطان و سوسه می کند تا انسان را از فیض شرکت در انجام کارهای خیر و عبادات دسته جمعی باز دارد، باید این موارد را شناخت و برای مبارزه با شیطان شائبه ریاء را نادیده گرفت و آنها را آشکارا انجام داد.

خواننده محترم !

طوری که در فوق یاد آور شدیم : یکی از امراض اخلاقی که اعمال انسان را به تباهی می کشاند همانا ریاء و تظاهر است که در دین مقدس اسلام با شدت تام مورد نکوهش قرار گرفته و شخص ریاکار خارج از دایره ایمان دانسته شده است.

حکم شرع همین است که عمل ریاء، باطل کننده عبادات است . این بدین معنی است، هر زمانی که شخص عمل عبادی از جمله نماز، روزه، زکاة یا حج بیت الله شریف را بدون اخلاص به جاء می آورد، در مقابل آن هیچ گونه اجر و ثواب را از جانب پروردگار دریافت نمی دارد، بالعکس در عوض مرتکب گناه و مستحق جزا هم می گردد، زیرا عبادت خویش را به طور خالص و در نهایت امر به نیت پاک برای پروردگار جهانیان انجام نداده است .

پروردگار با عظمت ما با چه زیبایی و اعجاز می فرماید : **«فویل للمصلین. الذین هم عن صلاتهم ساهون. الذین هم یراءون. و یمنعون الماعون.»** (سوره ماعون: ۴-۷)

یعنی: (پس ای بر نمازگزاران ، همانان که از نمازشان غافلند، آنان که ریاء می کنند و از [دادن] زکات [و وسایل و مایحتاج خانه] خودداری می ورزند.)

کسانی که صدقه و خیرات می دهند و به خاطر کارهایشان بالای مردم منت نهاده و آن را خالص برای خداوند انجام نمی دهند، در عوض از صدقات خویش اجری از جانب الله دریافت ننموده و مانند زمین سخت و محکمی مبدل می شود که در آن هیچ کشتی و کاری به عمل نمی آید، و قرآن عظیم الشان آن را چنین بیان فرموده است :

« فمثله کمثل صفوان علیه تراب فأصابه وابل فترکه صلداً لا یقدرون علی شیء مما کسبوا» (سوره بقره: ۲۶۴) یعنی: (...پس مثل او همچون مثل سنگ خرائی است که بر روی آن، خاکی (نشسته) است، و رگباری به آن رسیده و آن (سنگ) را سخت و صاف بر جای نهاده است. آنان (یعنی: ریاکاران) نیز از آنچه به دست آورده اند، بهره ای نمی برند ...)

خداوند عزوجل عبادت ریاکاران را برایشان بیهوده و بی فایده دانسته و می فرماید:

«وقدمنا إلی ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثوراً» (سوره فرقان: ۲۳) یعنی: (و به هر گونه کاری که کرده اند می پردازیم و آن را [چون] گردی پراکنده می سازیم!

ریاء در قرآن:

کلمه ریاء به صورت کل، پنج بار در قرآن عظیم الشان تذکر یافته است از جمله :

در (آیت ۲۶۴ سوره بقره) آمده است : «ای کسانی که ایمان آورده اید! بخششهای خود را با منت و آزار، باطل نسازید؛ همانند کسی که مال خود را برای نشان دادن به مردم، انفاق می کند و به خدا و روز رستاخیز، ایمان نمی آورد؛ آنها از کاری که انجام داده اند، چیزی به دست نمی آورند؛ و خداوند، جمعیت کافران را هدایت نمی کند».

همچنان در (آیت ۴۷ سوره انفال) آمده است:- «و مانند کسانی نباشید که از روی هوی پرستی و غرور و خودنمائی در برابر مردم، از سرزمین خود (به سوی میدان بدر) بیرون آمدند؛ و (مردم) را از راه خدا باز می داشتند؛ (و سرانجام شکست خوردند) و خداوند به آنچه عمل می کنند احاطه (و آگاهی دارد) دارد».

هكذا در آیت ۳۸ سوره نساء می فرماید :

- «و آنها کسانی هستند که احوال خود را برای نشان دادن به مردم انفاق می کنند و ایمان به خدا و روز باز پسین ندارند؛ (چرا که شیطان، رفیق و همنشین آنهاست؛) و کسی که شیطان قرین او باشد، بد همنشین و قرینی است».

هكذا در (آیات ۴-۷ سوره ماعون) و (آیت ۱۴۲ سوره نساء) ، اعمال ریاکارانه مورد نکوهش قرار گرفته است.

ادامه دارد